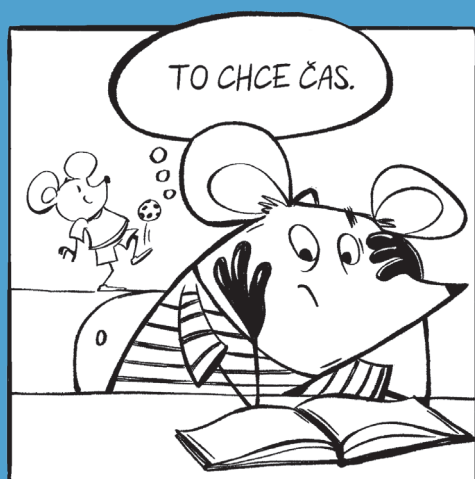

METODICKÁ PŘÍRUČKA, KTERÁ PROPOJUJE KOMIKS
S TÉMATY GLOBÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

KOMIKS A SVĚT PLNÝ VÝZEV

Klára Smolíková
Ilustrace Martin Hanschild

Komiks a svět plný výzev

Soubor devíti pracovních listů propojuje komiks s tématy globálního vzdělávání, na která se dlouhodobě zaměřuje vzdělávací program Varianty organizace Člověk v tísni. Varianty podporují společné vzdělávání a globální odpovědnost. V centru zájmu stojí aktuální společenská témata, rozvoj aktivního občanství i moderní výukové přístupy, mezi něž využití komiksu rozhodně patří, a proto má ve Variantách dlouhodobě své pevné místo.

Komiksová soutěž *Bohouš a Dáša mění svět* sice po jedenácti ročnících skončila, ale komiksy ze zorného pole Člověka v tísni nezmizely. Komiks jako médium je pro svět plný výzev jako stvořený. Vyniká vizuální zkratkou, názorností a silným emočním zásahem. Dokáže nejen upoutat pozornost, ale také vzdělávat, inspirovat a vést k hlubšímu porozumění.

Díky propojení obrazu a textu je komiks přístupný různorodým skupinám žáků. Překonává čtenářské bariéry a zprostředkovává složitá témata srozumitelnou a atraktivní formou. Děti a mladí lidé se s komiksovými postavami snadno ztotožní, rádi se do nich projektují, a právě to je silný impuls pro jejich aktivní zapojení.

Soubor volně navazuje na příručku *Jak vyžrát na komiks?! (Člověk v tísni, 2017)*, ve které jsem představila komiks jako specifické médium, stručně pojednala o jeho historii, výrazových prostředcích a pravidlech tvorby a nabídla metodické pokyny, jak ho efektivně zařadit do výuky. Tento pracovní materiál je určen především pro praktické využití ve škole a doplňuje ho sedm pracovních listů s metodickými poznámkami. Listy se zaměřují na procvičení základních komiksových dovedností: tvoření a umísťování bublin, určování pořadí panelů, práci s různými typy záběrů, s výrazem postav, s kompozicí i barvou. K lepšímu porozumění komiksovému jazyku přispívají také celostránkové komiksy. Vše výtvarně zpracoval Karel Jerie.

Materiál je dostupný pod odkazem <https://www.clovekvtisni.cz/media/publications/1105/file/070-bohous-a-das-jak-vyzrat-na-komiks.pdf>.

Pracovní listy, které držíte v ruce, jsou určeny pro žáky základních a středních škol (konkrétní věkové doporučení je vždy uvedeno v metodické podpoře). Propojují klíčová globální témata s různými aspekty komiksového vyjadřování – ať už jde o práci s postavami, s výrazem, s dialogem nebo s citoslovci.

Materiály jsou navrženy tak, aby byly snadno využitelné při skupinové práci. Výtvarník Martin Hanschild zvolil výraznou kresbu a černobílé řešení, díky čemuž se listy snadno kopírují. Můžete je využít buď jako samostatnou aktivitu, nebo jako základ pro ambicióznější projekt.

Témata jako **migrace, humanitární krize, rozvojová spolupráce, charita, odpovědná spotřeba nebo udržitelná města** zůstávají otevřená. Nabízejí prostor pro další zkoumání, třeba právě formou vlastního komiksového zpracování.

Komiks zde není jen formou, ale také metodou, která podněcuje kreativitu, dialog, empatii a hlubší vhled do světa kolem nás.

Mgr. Klára Smolíková,
komiksová scenáristka a lektorka

Obsah

Komiks a svět plný výzev

Úvodní slovo

Pracovní list č. 1

SKUTEČNÝ DÁREK

Téma: Charita a odpovědná pomoc

Cílová skupina: 3.–5. třída ZŠ

Pracovní list č. 2

KANYSTR A AFRICKÁ MISE

Téma: Přístup k pitné vodě

a šetrné hospodaření s vodou

Cílová skupina: 3.–5. třída ZŠ

Pracovní list č. 3

MYŠ V PASTI

Téma: Děti ze znevýhodněného prostředí

a dobrovolnické doučování

Cílová skupina: 3.–5. třída ZŠ

Pracovní list č. 4

STRIPY SPOTŘEBNÍ

Téma: Omezení spotřeby

a globální odpovědnost

Cílová skupina: 2. stupeň ZŠ

Pracovní list č. 5

HUMANITÁRNÍ VLAK

Téma: Humanitární pomoc lidem

zasaženým konfliktem

Cílová skupina: 2. stupeň ZŠ

Pracovní list č. 6

NEČEKANÁ NÁVŠTĚVA

Téma: Humanitární pomoc seniorům

v krizových oblastech

Cílová skupina: 2. stupeň ZŠ

Pracovní list č. 7

ROZPÁLENÉ MĚSTO

Téma: Město přátelské k lidem

(urbanismus a klimatická změna)

Cílová skupina: 2. stupeň ZŠ a SŠ

Pracovní list č. 8

PRALESEM CESTY NEVEDOU

Téma: Migrace – situace migrantů

v Bělověžském pralese

Cílová skupina: 2. stupeň ZŠ a SŠ

Pracovní list č. 9

NA MOŘI

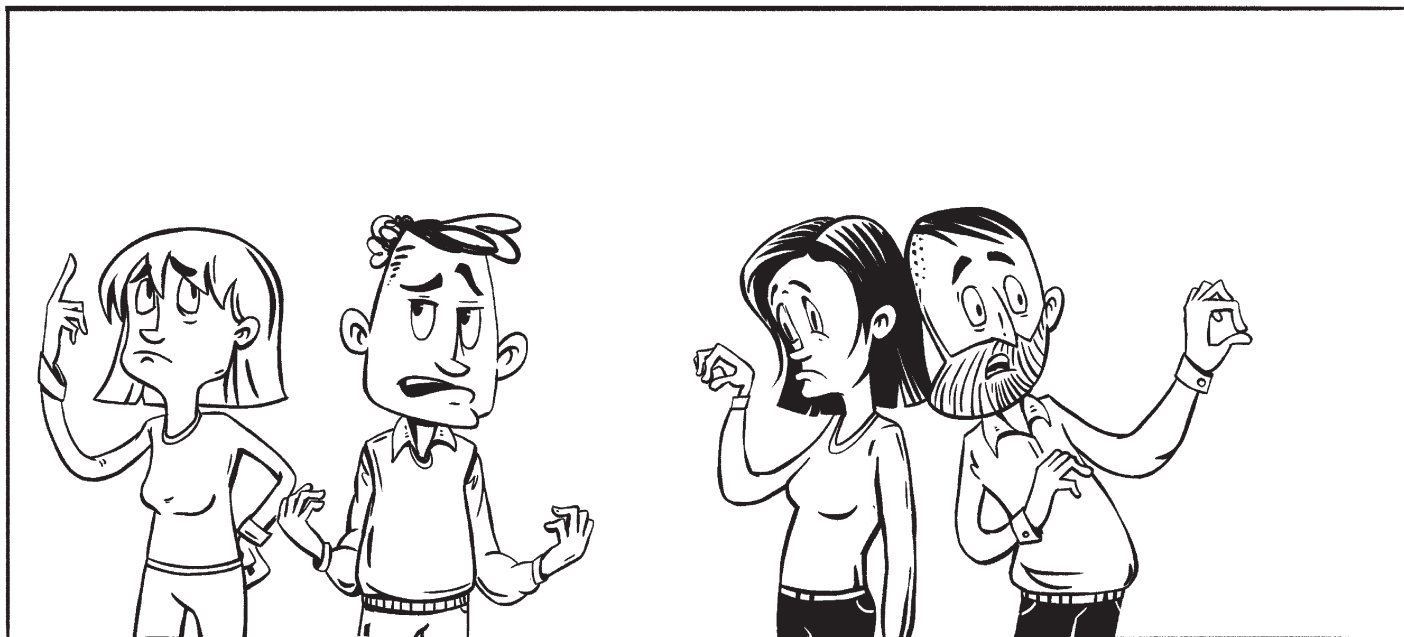
Téma: Migrace – Rohingové a uprchlíci na moři

Cílová skupina: 2. stupeň ZŠ a SŠ

SKUTEČNÝ DÁREK

KOMIKS
A SVĚT PLNÝ
VÝZEV

1. Co asi dostali za dárek, když mají takové výrazy? Kdo se tváří vyděšeně, kdo zklamaně, kdo zoufale a kdo otráveně? A co asi dostali za dárek? Dokresli ho!

2. A jak se tváří teď? Kdo je nadšený, kdo spokojený, kdo šťastný a kdo překvapený? Vždyť dostali jen papír s obrázkem. Dopíš bubliny.

3. Zjisti víc o skutečných dárcích a navrhni, co by mohlo být na čtvrtém darovacím poukazu.

CÍLOVÁ SKUPINA:

3.–5. třída ZŠ

TÉMA:

Charita a odpovědná pomoc

CÍLE:

Žáci rozliší rozdíl mezi věcným a symbolickým darem, poznají princip charitativního projektu Skutečný dárek a rozvinou porozumění mimice a výrazovým prostředkům v komiksu.

ČASOVÝ ROZSAH:

30 minut

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI A PRŮŘEZOVÁ TÉMATA:

Člověk a jeho svět, Výtvarná výchova,
Výchova k občanství, Mediální výchova,
Environmentální výchova,
Osobnostní a sociální výchova

Nejprve se se žáky bavíme o dárcích, které místo radosti přinesou jen rozpaky a trapné chvíle. Proč se to děje?

Dárci o vhodném dárku nepřemýšleli, nezeptali se a možná jen z povinnosti utratili peníze za nějakou hloupost.

Úkol č. 1

Co asi dostali za dárek, když mají takové výrazy? Kdo se tváří vyděšeně, kdo zklamaně, kdo zoufale a kdo otráveně? Dokresli jim jejich dárky!

Na ilustraci jsou čtyři dospělí lidé, kterým je třeba dokreslit nepovedený dárek:

- Žena se tváří **zklamaně** a ukazuje si na hlavu, nebo spíš nad hlavu – zřejmě dostala nějakou nevkusnou čepici, klobouk nebo něco podobného.
- Muž drží oběma rukama cosi velkého (není nakresleno) a tváří se **otráveně**. Může to být velká šunka, kterou nemá rád, nebo ozdobná mísa, která se mu nelíbí.
- Žena v pravé ruce svírá něco malého a tváří se **zoufale**. Snad ponožky, utěrku nebo nepadnoucí kousek oblečení.
- Muž se tváří **vyděšeně** a štitivě něco drží v levé ruce. Je to gumový pavouk, růžový plyšový medvídek nebo bačkory s bambulkami?

Úkol č. 2

A jak se tváří teď? Kdo je nadšený, kdo spokojený, kdo šťastný a kdo překvapený? Vždyť dostali „jen“ papír s obrázkem. Dopiš bubliny.

Stejná čtveřice má teď docela jiné výrazy, a dokonce dárky komentují. Jejich bubliny jsou však prázdné a slouží k doplnění.

- Žena se tváří **nadšeně**. Na certifikátu má nakreslenou kozu s nápisem VESELÁ KOZA. Může říkat třeba: *Hurá, koza! Kozí mléko je výživné.*
- Muž se tváří **překvapeně**. Na certifikátu je nakreslený včelí úl s nápisem VČELÍ ÚL. Může říkat třeba: *Úl? Paráda! Bude včelí med na doma i na prodej.*
- Žena se tváří **spokojeně**. Na certifikátu má nakreslenou sazenici s nápisem SAZENICE STROMKŮ. Může říkat například: *Stromy zadrží v krajině vodu i pídu.*
- Muž se tváří **šťastně**, ale certifikát, který drží, je prázdný – slouží k dokreslení. Třeba na něm bude slepice a on bude říkat: *Vajíčka se nepřejí!*

Úkol č. 3

Zjisti víc o Skutečných dárcích a navrhní, co by mohlo být na čtvrtém dárkovém poukazu.

Skutečný dárek je charitativní projekt organizace Člověk v tísni, který už od roku 2008 přináší konkrétní pomoc lidem v nouzi. Jeho princip je jednoduchý: namísto běžných dárků si dárci koupí „skutečný dárek“ – třeba rybu, školní pomůcky nebo záchod. Takto získané peníze jsou použity na poskytnutí tohoto skutečného daru tam, kde je nejvíce potřeba, a dárci obdrží dárkový certifikát, který může věnovat svým blízkým – třeba pod stromeček nebo k jiné příležitosti.

Projekt spojuje štedrost dárců s reálnými potřebami ve světě. Umožňuje každému zvolit si, jakým způsobem chce pomáhat – ať už příspěvím na zdravotní péči, pitnou vodu nebo nový zdroj obživy pro rodiny v chudých zemích.

Každý Skutečný dárek spojuje štedrost s konkrétní pomocí a ukazuje, že i malý čin může změnit něčí život.

Otázky k zamyšlení

- Jaký dárek by tě opravdu potěšil – a proč?
- Proč je někdy těžké zvolit vhodný dárek?
- Může mít certifikát větší hodnotu než skutečná věc?

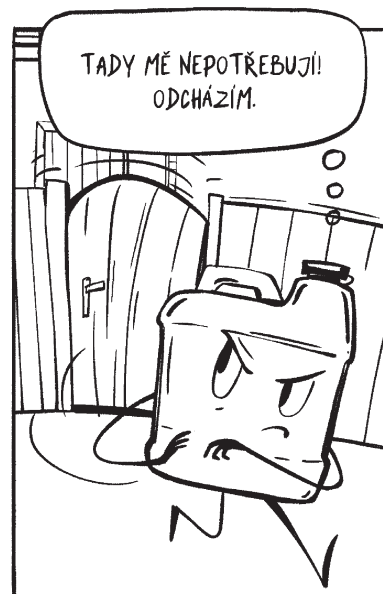
KOMIKSOVÝ TIP

Než vznikne samotný komiks, připraví se scénář. Ten určuje, co bude na jednotlivých panelech vidět, jak se postavy tváří, co dělají a co říkají. Postavy v komiksu totiž nemluví jen slovy, ale hlavně výrazy a gesty. Kreslíř jim proto musí vtisknout čitelné emoce, aby každý hned poznal, kdo je veselý, smutný nebo překvapený. Mimika je v komiksu stylizovaná a výrazná. V obrázkovém vyprávění totiž chybějí popisné i uvozovací věty typu „řekl smutně“ nebo „zamračil se“.

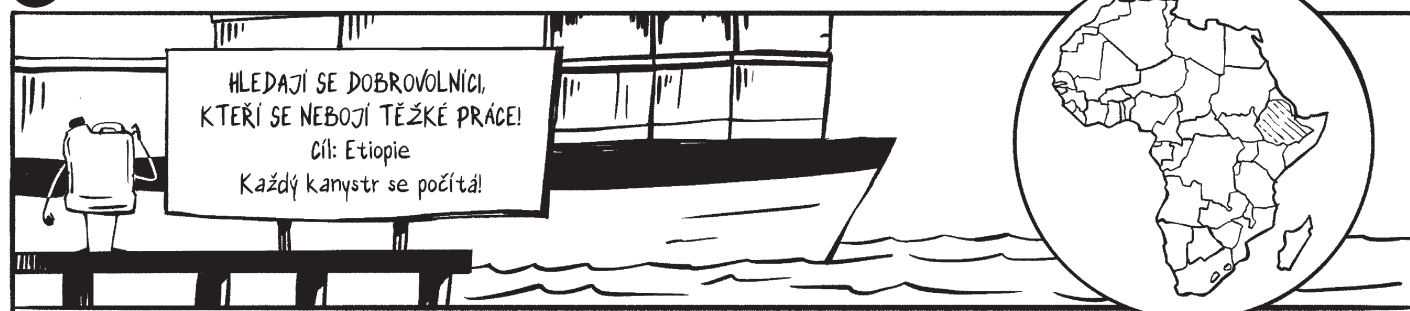
KANYSTR A AFRICKÁ MISE

KOMIKS
A SVĚT PLNÝ
VÝZEV

1. Doplň chybějící slova: DEŠŤOVOU, PLASTY, VODOVOD, ZALÉVAT a přidej k výjevům zvuky.

2. Zakresli do mapy Afriky, kde cíl leží.

3. Doplň bubliny. A co vykřikuje kanystr?

CÍLOVÁ SKUPINA:

3.–5. třída ZŠ

TÉMA:

Přístup k pitné vodě a šetrné hospodaření s vodou

CÍLE:

Žáci pochopí význam dostupnosti pitné vody, porovnají každodenní realitu lidí v různých částech světa a naučí se vnímat přínos jednoduchých technických řešení, jako je např. kanystr.

ČASOVÝ ROZSAH:

30 minut

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI A PRŮŘEZOVÁ TÉMATA:

Člověk a jeho svět, Výtvarná výchova,
Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Environmentální výchova

Voda je pro nás samozřejmost. Stačí otočit kohoutkem a máme vody, kolik chceme. Stále se učíme hospodařit s vodou. Pitná voda, která nám teče z vodovodních trubek, svádí k plýtvání. Lidé se jen zvolna učí zalévat dešťovkou či šetřit vodou při mytí, praní nebo splachování.

V mnoha částech světa je ale přístup k pitné vodě každodenním bojem. V chudých afrických rodinách chodí pro vodu místní ženy a děti ke vzdáleným studnám. I obyčejný kanystr zde může znamenat zásadní změnu.

Úkol č. 1

Doplň chybějící slova: DEŠŤOVOU, PLASTY, VODOVOD, ZALÉVAT a přidej k výjevům zvuky.

Před rodinným domem stojí zmatený plastový kanystr, sleduje a poslouchá, co se děje:

- Žena pustila v kuchyni vodu z kohoutku a spokojeně říká: **Vodovod je báječný vynález.**
Voda trochu vystříkne, žáci mohou přidat vhodné citoslovce. Např.: CÁK, ŠPLOUCH, STRÍK.
- Na zahradě muž spokojeně sleduje vodu, která do jezírka vytéká z roury napojené na okap. Prostor na citoslovce: BUBLI BUBLI apod.
Muž si to pochvaluje: **Dešťovou vodu jsem svedl do jezírka.**

- Kluk se k jezírku hrne s konví a volá: **Chystám se zalévat.**
Zvuk: DUPY DUP apod.

- Děvče vychází z domovních dveří s igelitkou plastových obalů a říká: **Odnesu plasty do tříděného odpadu.**
Zvuk: ŠUSTY ŠUST, CUPITY CUP apod.

Kanystr uraženě odchází a prudce za sebou zavírá branku. Přitom si myslí: **Tady mě nepotřebují! Odcházím.**
Prostor na citoslovce: PRÁSK, BUCH, VRZ atp.

Úkol č. 2

Zakresli do mapy Afriky, kde cíl leží.

Kanystr je na molu a se zájmem si čte oznámení:

HLEDAJÍ SE DOBROVOLNÍCI, KTERÍ SE NEBOJÍ TĚŽKÉ PRÁCE!

Cíl: Etiopie

Každý kanystr se počítá!

U mola kotví nákladní loď. Vpravo v detailu je prázdná mapa Afriky s načrtnutými hranicemi největších států. Etiopie je vyšrafovaná. Žáci mohou polohu porovnat s mapou světa.

Úkol č. 3

Doplň bubliny. A co vykřikuje kanystr?

- Etiopský kluk nabírá do hrníčku kalnou vodu z mělkého rybníčku a smutně říká: **Voda je špinavá a kalná.**
- Etiopská holčina kráčí po cestě a ukazuje někam do dálky: **Pro čistou vodu musíme chodit daleko.**
- Etiopská žena u kohoutku napouští vodu do zprohýbaného kýble a stěžuje si: **Škoda, že nemáme lepší nádoby.**
- Kanystr pózuje jako superhrdina s prázdnou křičící bublinou: **Jsem tu správně!**

Darované kanystry umožňují přepravovat pitnou vodu na větší vzdálenosti snáze, hygieničtěji a s menšími ztrátami. Kanystry výrazně šetří čas i síly. Díky nim mají děti více času na školu a rodiny se mohou věnovat obživě a péči o domácnost.

Otázky k zamyšlení

- Dokážeš si představit, že bys musel/a chodit pro vodu několik kilometrů?
- Jak by to ovlivnilo tvůj každodenní život?

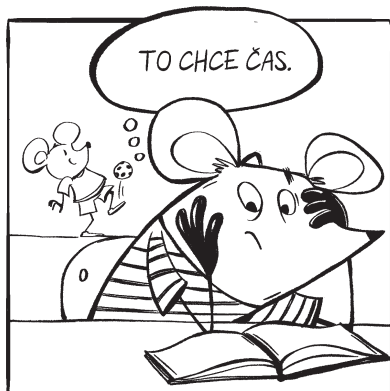
KOMIKSOVÝ TIP

Citoslovce jsou v komiksu důležitým výrazovým prostředkem. Zvuky pomáhají dotvářet atmosféru, oživují děj a rychle vystihují, co se právě děje: od vrznutí dveří po výstřel nebo pleskání deště. V dobře napsaném komiksu nahradí citoslovce často dlouhé popisy. Stačí **KŘACH, BUM, ŠUST** a čtenář hned ví, co se stalo. Citoslovce nejen ozvučují, ale také přitahují pozornost k důležitým okamžikům příběhu.

MYŠ V PASTI

KOMIKS
A SVĚT PLNÝ
VÝZEV

1. Ferda by rád ve škole vynikl, ale celý svět se proti němu spiknul. Jako správný superhrdina bude potřebovat vybavení. Dokresli ho!

2. Pomoz Ferdovi proběhnout tunelem. Doplň další myšáky a propoj postavy rychlostními čarami.

CÍLOVÁ SKUPINA:

3.–5. třída ZŠ

TÉMA:

Děti ze znevýhodněného prostředí a dobrovolnické doučování

CÍLE:

Žáci si uvědomí nerovné podmínky pro vzdělávání, pochopí význam dobrovolnické pomoci a rozvinou empatii vůči vrstevníkům ze znevýhodněného prostředí.

ČASOVÝ ROZSAH:

30 minut

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI A PRŮŘEZOVÁ TÉMATA:

Člověk a společnost, Výtvarná výchova, Výchova k občanství, Osobnostní a sociální výchova

Někdo má doma pro učení skvělé podmínky, a stejně školu zanedbává. Jiné děti žijí v prostředí, které jim soustředění na školu téměř znemožňuje. Připravit se doma na výuku, vypracovat domácí úlohy a uspět je pro ně velmi obtížný úkol – téměř jako pro superhrdinu.

Úkol č. 1

Ferda by rád ve škole vynikl, ale celý svět se proti němu spiknul. Jako správný superhrdina bude potřebovat vybavení. Dokresli ho!

Postava myšáka v superhrdinské póze, k níž se dá dobře přikreslit vybavení: helma, sluchátka, plášť či křídla. Žáci mohou zvolit i jiné varianty, například raketový batoh, špunty do uší nebo rytířskou přilbu.

Pod paží drží učebnici a druhou zdviženou rukou naznačuje, že to dá. Jen se musí obrnit, soustředit a nenechat se ničím rozhodit. Pak snad bude i létat a s lehkostí učení zvládne a uspěje.

Úkol č. 2

Pomoz Ferdovi proběhnout tunelem. Dopln další myšáky a propoj postavy rychlostními čarami.

Ferda běží myším tunelem a postupně nabírá superhrdinské vybavení.

Žáci mohou přikreslením dalších mezifází – například různých pozic Ferdy při běhu a sbírání vybavení – a především pomocí spojovacích čar vytvořit iluzi rozfázovaného pohybu.

Organizace Člověk v tísni proto nabízí dětem, které nemají vhodné podmínky na učení, pomoc například formou **dobrovolnického doučování**. Dobrovolníci chodí do rodin nebo se setkávají s dětmi ve škole či v knihovně, pomáhají jim s úkoly, vysvětlují látku, a hlavně je podporují v tom, aby věřily ve své schopnosti a nevzdávaly se. Díky této podpoře se daří dětem překonávat překážky, které samy často ovlivnit nemohou – a učit se s větší jistotou a radostí.

I dobrovolníci jsou dnešní superhrdinové, kteří hájí slabší, znevýhodněné nebo bezbranné.

Otázky k zamyšlení

- Jak můžete pomoci spolužákovi, kterému učení nejde nebo doma nemá pro domácí přípravu vhodné podmínky?
- Co může být pro takového žáka nejtěžší? Jak byste mu mohli ulehčit školní den?
- Jaké superhrdinské schopnosti by ve škole nejvíc pomohly?

KOMIKSOVÝ TIP

Posloupnost výjevů, ať už v rámečcích panelů, nebo bez nich, je základním znakem komiksu. Podle tohoto principu se někdy označuje komiks za sekvenční umění – umění vyprávět děj pomocí za sebou jdoucích obrazů.

Čtenář si musí z jednotlivých zastavených okamžiků v hlavě poskládat celý příběh.

Důležité je, aby obrázky na sebe navazovaly logicky a bylo z nich jasné, co se děje. Malé změny v postojích postavy a rychlostní čáry pomáhají naznačit pohyb a vývoj děje.

STRIPY SPOTŘEBNÍ

KOMIKS
A SVĚT PLNÝ
VÝZEV

1. O čem přemýšlí Tailang v bangladéšské textilce? Proč David křičí v letadle?
A na jaké obchůzky se vydal pes Next?

2. Dopiš texty do bublin.

CÍLOVÁ SKUPINA:

2. stupeň ZŠ

TÉMA:

Omezení spotřeby a globální odpovědnost

CÍLE:

Žáci se zamyslí nad souvislostmi globální spotřeby, uvědomí si dopady produkce levného zboží na životní prostředí a pracovní podmínky a naučí se analyzovat krátké stripy s pointou.

ČASOVÝ ROZSAH:

45 minut

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI A PRŮŘEZOVÁ TÉMATA:

Český jazyk a literatura, Výtvarná výchova, Výchova k občanství, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Environmentální výchova, Mediální výchova

Zboží, které k nám z celého světa proudí, je dostupné a někdy až podezřele levné. Materiál, lidská práce, nápady i doprava by se měly ve spotřebitelské ceně odrazit. Přesto rovnice, že zboží dovezené přes půl zeměkoule musí být dražší, často neplatí.

V čem je tedy háček?

Úkol č. 1

O čem přemýšlí Tailang v bangladéšské textilce? Proč David křičí v letadle? A na jaké obchůzky se vydal pes Next?

Eco-friendly triko

Strip začíná pohledem z výšky a postupně se přibližuje k detailu.

Tailang, mladá žena v bangladéšské továrně, šije tričko. Nad hlavou má myslící bublinu. Např.: *Pracuju, abych si vydělala na život.*

Ve druhém políčku se tváří zamyšleně. Např.: *Pracovní doba je 19 hodin, takže vlastně žádný život nemám.*

Ve třetím Tailang našívá cedulku s nápisem ECO-FRIENDLY. Teď si všimla, že ji někdo pozoruje, a tak ukáže na cedulku a s profesionálním úsměvem na nás z panelu pohlédne. Nad hlavou má myslící bublinu. Např.: *Za mzdu 100 korun za den šijeme eco-friendly trika.*

Plně obsazený let

Strip ukazuje nejprve detail, pak širší scénu.

David, upravený businessman, sedí v letadle, mračí se a uhýbá k oknu. Má křičící bublinu. Např.: *Nemůžete mě takhle omezovat!*

Z většího odstupu vidíme, že na sedadle vedle Davida nesedí jiný cestující, ale jsou tam vyskládané balíčky. Muž má prázdnou křičící bublinu. Např.: *Budu si stěžovat!*

Nakonec je jasné, že celé letadlo je plné zásilek a David je jediný cestující, který marně křičí. Např.: *Tohle je spiknutí!*

Lehkým krokem

Strip sleduje psa Nexta.

Pes doprovází svého páníčka, ze kterého vidíme rozlepenou botu, holé nohy a natržené kalhoty. V ruce nese síťovku s klubíčky vlny. Pes jde vedle něj a něco důležité říká, i když nese jedno klubíčko v tlamě, protože má mluvící bublinu. Např.: *Klubíčko musím střežit jako oko v hlavě.*

Před dveřmi provozovny (na výloze nápis ŠVEC, na druhé ŠVADLENA) pes čeká, klubíčko stále svírá v tlamě a mluví. Např.: *Než shánět nové boty nebo kalhoty, necháme je vyspravit.*

Pes vrtí ocasem, protože jsou u babičky, která si od psa bere klubíčko. Páníček má opravené boty, zašité kalhoty a teď i nový svetr a pletené ponožky. Pes něco opět říká. Např.: *Tady je to klubíčko na nový svetr, babi.*

Úkol č. 2

Dopíš texty do bublin.

Otázky k zamyšlení

- Podívej se na cedulky svého oblečení. Kde bylo vyrobeno?
- Jakou cestu asi muselo urazit, než se dostalo do tvého šatníku?
- Co můžeš udělat, aby tvoje spotřeba byla ohleduplnější?

Propojený svět znamená, že svým nákupním chováním ovlivňujeme daleko víc, než si uvědomujeme.

Výhodný nákup trička, které si párkrát oblečeme a pak vyhodíme, může znamenat utrpení dělnic, které jej šily v nelidských podmínkách za směšnou mzdu. Jinak by tak levné být nemohlo.

Asijská virtuální tržiště, bombardující internet reklamou, zahlcují leteckou dopravu levnými balíčky. Často posílají zboží po jednotlivých zásilkách, aby se vyhnula clům.

Ze spotřební pasti lze ale vystoupit – nakupovat u místních výrobců, opravovat, recyklovat a vytvářet vlastní věci.

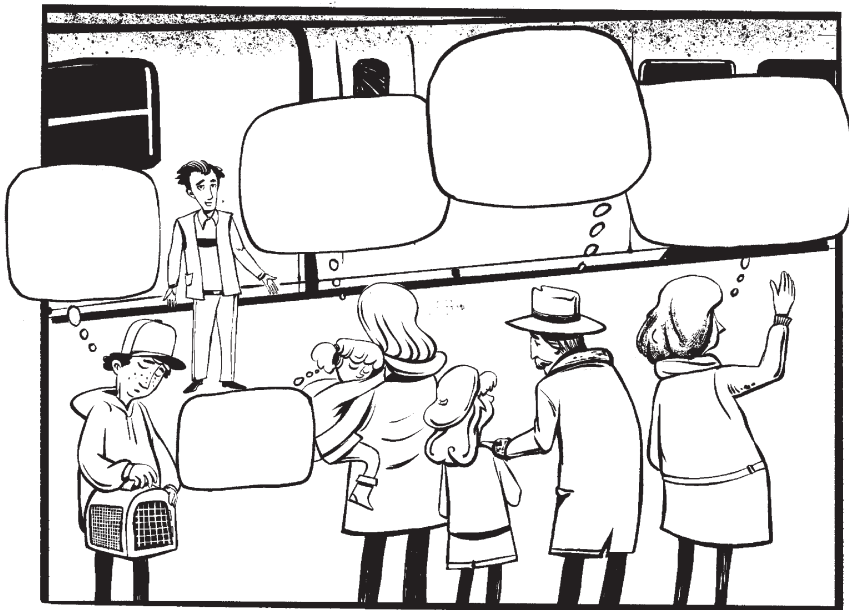
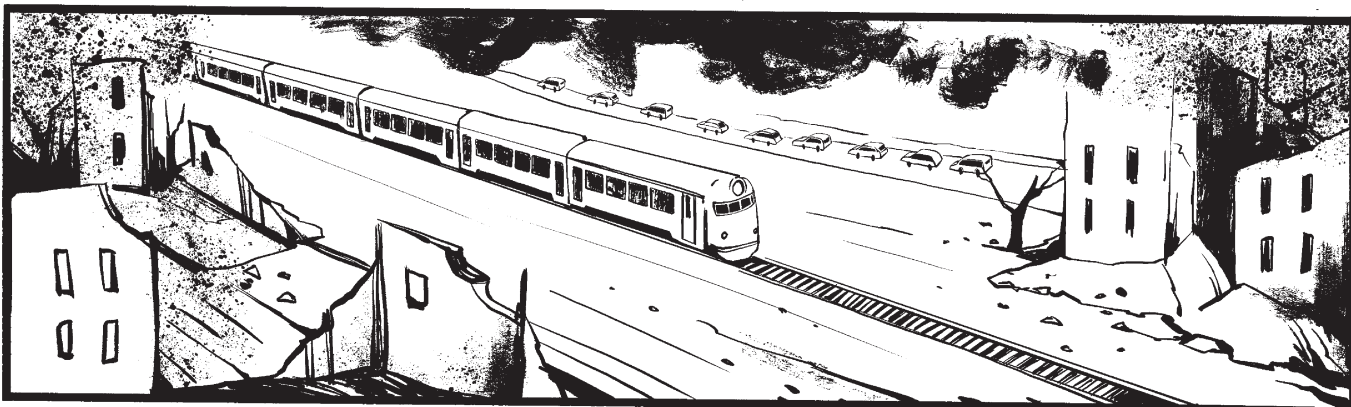
KOMIKSOVÝ TIP

Komiks složený z několika políček v jedné řadě se nazývá strip – v doslovném překladu „proužek“. Příběh je rychlý, stručný a často založený na pointě nebo vtipu. Rozlišujeme bubliny myslící, křičící a promluvové (mluvící). Stripy dokážou krátkými scénami vystihnout i vážná témata, jako je spotřeba, životní prostředí nebo sociální spravedlnost.

HUMANITÁRNÍ VLAK

KOMIKS
A SVĚT PLNÝ
VÝZEV

1. Pokud někde dojde k humanitární krizi, je třeba jednat rychle. Co by měl dovézt lidem vlak, který míří do země napadené cizí armádou? Dokresli a v bublinách upřesni, co dobrovolníci nakládají.

2. Co se lidem čekajícím na perónu honí hlavou? A jaký úkol měl plyšový slon? Dopište bubliny.

CÍLOVÁ SKUPINA:

2. stupeň ZŠ

TÉMA:

Humanitární pomoc lidem zasaženým konfliktem

CÍLE:

Žáci porozumějí principům humanitární pomoci, zamyslí se nad praktickými potřebami lidí v krizových situacích a rozvinou schopnost empatického pohledu.

ČASOVÝ ROZSAH:

45 minut

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI A PRŮŘEZOVÁ TÉMATA:

Člověk a společnost, Výchova k občanství, Multikulturní výchova, Osobnostní a sociální výchova

Informace o válečných konfliktech, živelních pohromách a dalších neštěstích se k nám díky internetu dostávají téměř okamžitě. Potíž je v tom, že tyto zprávy mnoho lidí přestává vnímat nebo je vůbec nevyhledává. Přitom je naprosto zásadní, aby pomoc lidem v zasažených oblastech přišla co nejdříve.

Úkol č. 1

Pokud někde dojde k humanitární krizi, je třeba jednat rychle. Co by měl dovézt lidem vlak, který míří do země napadené cizí armádou? Dokresli a v bublinách upřesni, co dobrovolníci nakládají.

Vlak přistavený u nástupiště, jeden nákladní a jeden osobní vagon. K nákladnímu vozu přijíždí vysokozdvizný vozík, na kterém ale nic není, ani ve vagonu – jen volné místo k dokreslení. Např. balíků s balenou vodou, lehátek, karimatek, spacích pytlů, příkrývek, potravinových balíčků, hygienických potřeb jako toaletní papír, vložky, pleny.

Muž, který nese v náručí balík balené pitné vody a heká, může třeba říkat: *Voda se pronese.*

Řidička reaguje: *Bud' rád, že nemusíš nakládat dieselový agregát.*

U dveří osobního vagonu žena podává muži třeba spacák a její náctiletý syn plyšového slona. Muž se na slona tváří nedůvěřivě.

Vlak přijíždí do rozbombardovaného města, nad nímž stoupá kouř. Po silnici v protisměru popojíždějí v koloně auta s uprchlíky.

Úkol č. 2

*Co se lidem čekajícím na peróně honí hlavou?
A jaký úkol měl plyšový slon? Dopište bubliny.*

Vlak už stojí vyložený a připravený na nádraží. Na peróně čekají lidé s kufry, taškami a batohy. Dobrovolník otevírá dveře vlaku. Postavy mají prázdné myslící bubliny na doplnění.

Kluk s kocourem v přepravce si myslí třeba: *Doufám, že mi kocoura dovolí vzít s sebou.*

Holčičce u maminky v náručí se honí hlavou třeba: *Všechny moje hračky zůstaly doma. Co s nimi asi je?*

Maminka se může zaobírat třeba myšlenkou: *Snad se všichni do toho vlaku vejdem.*

Starý muž s vnučkou si myslí třeba: *Musím to zvládnout. Slíbil jsem, že vnučku dostanu do bezpečí.*

Těhotná žena, která ještě někomu mává na rozloučenou: *Strašně se bojím, ale nesmím to dát na sobě znát.*

V kupé spí vyčerpaná maminka s copatou holčičkou. Holčička drží plyšového slona a v duchu mu říká: *Budeš náš kamarád a společně to zvládneme.*

Plyšovými hračkami vítali Češi uprchlíky z Ukrajiny, když ženy a děti jen s narychlo sbalenými zavazadly opouštěly obsazované oblasti. Plyšáci pomáhali alespoň částečně zmírnit stres, který děti zažívaly.

Humanitární pomoc rychle reaguje při vypuknutí krize, ať už jde o přírodní katastrofu (povodně, sucho nebo zemětřesení) či válečný konflikt, který zasáhne civilní obyvatele. Jejím smyslem je chránit lidské životy, zmírnit lidské utrpení a zachovat lidskou důstojnost.

Otázky k zamyšlení:

- Jak by ses cítil/a, kdybys musel/a opustit domov kvůli válce?
- Co by sis vzal/a s sebou?
- Myslíš, že plyšák může v těžké chvíli opravdu pomoci?

KOMIKSOVÝ TIP

Podobně jako v literatuře můžeme v komiksu nahlédnout do lidských myšlenek a emocí. I když jsou myšlenkové bubliny omezené místem, dokážou vystihnout, že lidé často své strachy a nejistoty navenek neukazují. Zatímco jednají klidně a s rozvahou, v jejich hlavách víří pochybnosti a úzkosti. Komiks díky střihu dokáže rychle střídat úhly vyprávění a čtenář sleduje současně jednání i myšlenky vícero postav.

NEČEKANÁ NÁVŠTĚVA

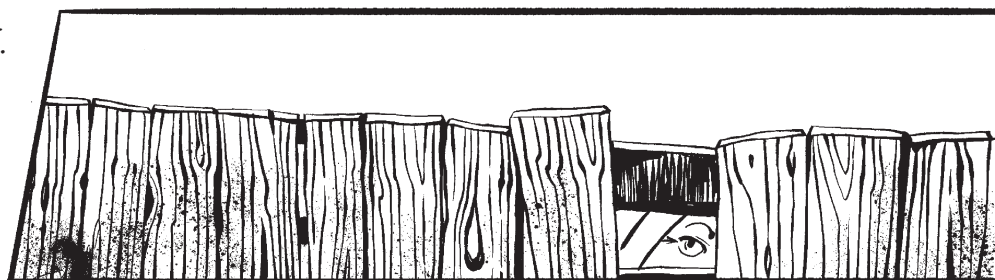
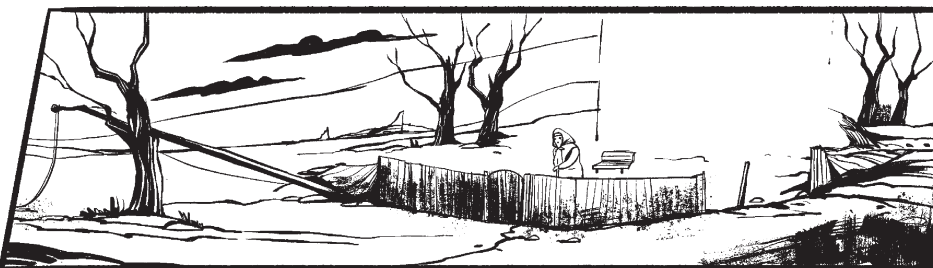
KOMIKS
A SVĚT PLNÝ
VÝZEV

1. Podle vyprávění paní Tamary komiks dokonči.

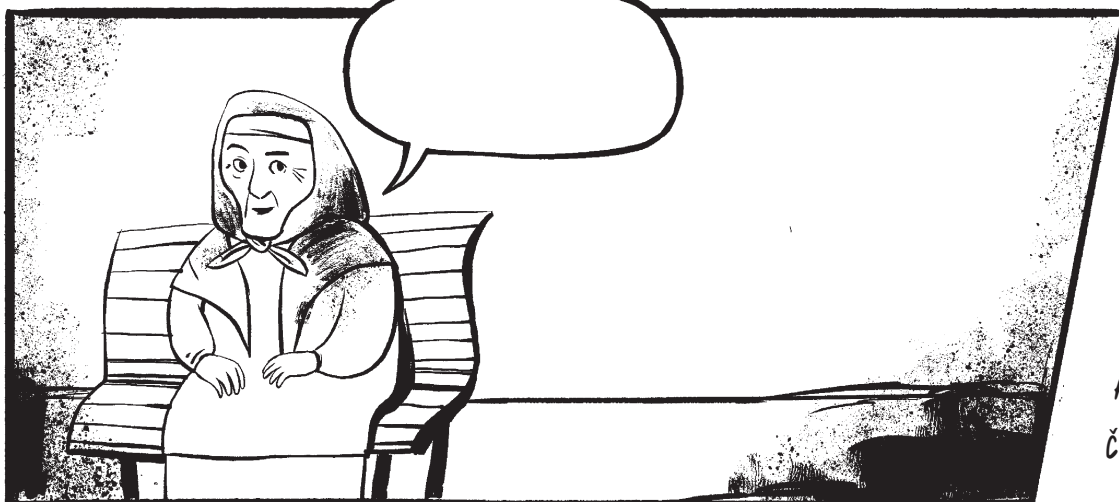
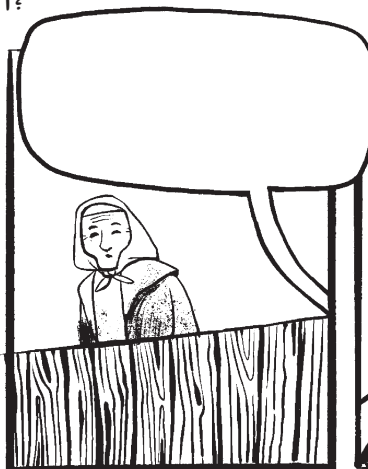
VLASTNĚ UŽ NEVÍM, KDE JE FRONTA
A NA KTERÉ STRANĚ SE MŮJ DŮM
OCITL. MOC Z NĚJ NEZBYLO.

STŘECHA POBOŘENÁ, OKNA
ROZBITÁ. KOMÍN JEŠTĚ DRŽÍ,
ALE NEMÁM ČÍM ZATOPIT.

PAK JSEM ZASLECHLA ZVUK
PŘIJÍŽDĚJÍCÍHO AUTA.
OPATRNĚ JSEM VÝHLÉDLA
ŠKVÍROU MEZI PRKNY.

VYLEKALA JSEM SE, KDYŽ AUTO ZASTAVILO. CO CHTĚJÍ? JSOU TO NEPŘÁTELE A ZABIJÍ MĚ? NĚKDO PROMLUVLIL
S CIZÍM PŘÍZVUKEM. PRÝ MI VÉZOU POMOC. MÁM OTEVŘÍT?

ROZHODLA JSEM
SE SPRÁVNĚ.
ÚPLNĚ NEZNÁMÍ LIDÉ
MI PŘIVEZLI JÍDLA,
BRIKETY DO KAMEN,
SPRAVILI STŘECHU
A ZASKLILI OKNA.
ČASTO NA NĚ MYSLÍM.

CÍLOVÁ SKUPINA:

2. stupeň ZŠ

TÉMA:

Humanitární pomoc seniorům v krizových oblastech

CÍLE:

Žáci se seznámí s osudy seniorů v krizových oblastech, pochopí principy humanitární pomoci a procvičí práci s výrazem postav v komiksu.

ČASOVÝ ROZSAH:

45 minut

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI A PRŮŘEZOVÁ TÉMATA:

Výtvarná výchova, Výchova k občanství,
Multikulturní výchova, Osobnostní a sociální výchova

Ne všichni z oblastí zasažených válečným konfliktem odejít chtějí nebo mohou. Zvláště staří lidé lpějí na svém domově, nemají sílu začínat někde znovu, touží důstojně dožít, ale to jim mnohdy není umožněno.

I senioři si zaslouží naši plnou pozornost, lidský přístup a účinnou pomoc.

Úkol č. 1

Podle vyprávění paní Tamary komiks dokonči.

Vlastně už nevím, kde je fronta a na které straně se můj dům ocitl. Moc z něj nezbylo. Střecha pobořená, okna rozbitá. Komín ještě drží, ale nemám čím zatopit. Pak jsem zaslechla zvuk příjíždějícího auta. Opatrně jsem vyhlédla škvírou mezi prkny.

Vpravo na vyprávění navazují dva panely, které je třeba dodělat.

Horní panel – pohled zdálky a částečně z výšky na dvorek obehnaný plotem z prken, je zima, všude pusto, zlomený sloup elektrického vedení kousek od domu, na dvorku stojí postava stařenky, před domem lavička, ale dům je jen naznačen, je třeba jej podle popisu dokreslit.

Dolní panel – škvíra mezi prkny, kterou se dívá stařenčino oko. Nad plotem místo na dokreslení zvuků.
Např.: VRM VRM, RACHTY RACHTY, DRUM SKVÍŽ.

Vylekala jsem se, když auto zastavilo. Co chtějí?

Jsou to nepřátelé a ublíží mi? Někdo promluvil s cizím přízvukem. Prý mi vezou pomoc. Mám otevřít?

První panel – detail – vrásčitá tvář babičky v šátku, ústa, oči a obočí chybí – na dokreslení výrazu, zřejmě vystrašeného.

Druhý panel – detail – vrásčitá tvář babičky v šátku, ústa, oči a obočí chybí – na dokreslení výrazu, zřejmě paniky.

Třetí panel – pohled na babičku z větší dálky, jak stojí za plotem, nad kterým je prázdná bublina, jak na ní někdo mluví zpoza plotu. Např.: *Nebojte se. Jsme dobrovolníci a máme pro vás jídlo a další pomoc.*

Čtvrtý panel – detail – vrásčitá tvář babičky v šátku, ústa, oči a obočí chybí – na dokreslení výrazu, zřejmě usilovně přemítajícího.

Rozhodla jsem se správně. Úplně neznámí lidé mi přivezli jídlo, brikety do kamen, spravili střechu a zasklili okna. Často na ně myslím.

V popředí sedí babička na lavičce a mírně se usmívá, už se trochu oteplilo a zazelenalo, nad hlavou má prázdnou bublinu. Dům, který by tam měl být, však nakreslen není. Je třeba jej dokreslit, teď už vyspravený. Babička může říkat třeba: *Nikdy by mě nenapadlo, že mi pomůžou lidé z jiné země.*

Otázky k zamyšlení

- Co byste udělali, kdyby někdo cizí zaklepal na vaše dveře a řekl, že přináší pomoc?
- Proč někteří lidé zůstávají ve válečných oblastech, i když mohou odejít?
- Jak můžeš pomoci lidem, které neznáš?

Humanitární pomoc chrání lidské životy, zdraví a důstojnost tam, kde lidé trpí, ať už kvůli válce, přírodní katastrofě nebo jiné krizi.

Řídí se základními principy:

- **Lidskost:** Pomáhat všem, kdo to potřebují, s respektem a úctou k životu.
- **Neutralita:** Nepřiklánět se k žádné straně konfliktu.
- **Nestrannost:** Rozhodovat pouze podle potřeb lidí – bez ohledu na národnost, rasu, pohlaví, náboženství nebo politický názor.
- **Nezávislost:** Zachovat pomoc oddělenou od politických, ekonomických nebo vojenských zájmů.

Tyto principy jsou zakotvené v mezinárodním humanitárním právu a podpořené státy OSN i Evropskou unií.

KOMIKSOVÝ TIP

Recitativ je text, který v komiksu slouží jako hlas vypravěče. Umísťuje se do rámečku, nad nebo vedle něj a využívá se tehdy, když informace nelze snadno vyjádřit obrázkem nebo bublinou.

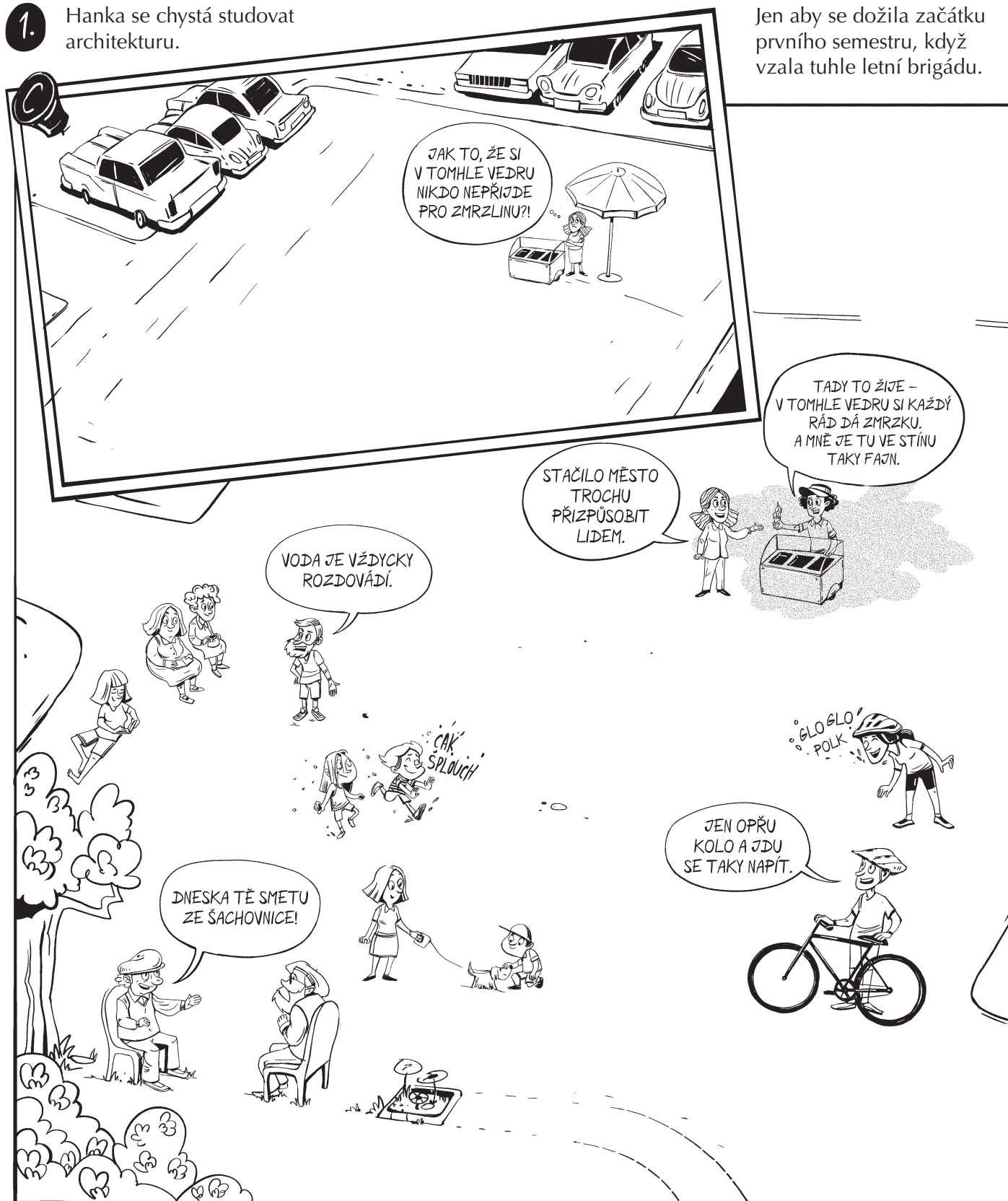
V tomto listu se recitativy používají záměrně více, protože jsou základem navazujících úkolů.

ROZPÁLENÉ MĚSTO

KOMIKS
A SVĚT PLNÝ
VÝZEV

1. Hanka se chystá studovat architekturu.

Jen aby se dožila začátku prvního semestru, když vzala tuhle letní brigádu.

2. Proměna náměstí byla Hančin první projekt. Takový návrh určitě zvládneš taky! Dokresli fontánu, lavičky a stolek, stromy a květinové záhony, kolostav a pítko. Přidej i nějaký herní prvek nebo sochu.

CÍLOVÁ SKUPINA:

2. stupeň ZŠ a SŠ

TÉMA:

Město přátelské k lidem (urbanismus a klimatická změna)

CÍLE:

Žáci analyzují městské prostředí z hlediska klimatu a kvality života, navrhnou změny a uvědomí si souvislosti mezi urbanismem a spokojeností obyvatel.

ČASOVÝ ROZSAH:

45 minut

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI A PRŮŘEZOVÁ TÉMATA:

Člověk a příroda, Výtvarná výchova,
Výchova k občanství, Environmentální výchova

Čím dál víc lidí žije ve městech a rychle rostoucí města často nejsou tím nejlepším prostředím pro život. Jedním z problémů českých měst je zahlcení automobily na úkor veřejné dopravy, málo zeleně a venkovních ploch přizpůsobených trávení volného času lidí různého věku a zájmů. Proto lidé z velkých měst o víkendech nebo v létě ze svých bytů prchají.

Úkol č. 1

Hanka se chystá studovat architekturu. Jen aby se dožila začátku prvního semestru, když vzala tuhle letní brigádu.

Zmrzlinářka brigádnice zoufale stojí uprostřed vydlážděného a vylidněného náměstí, do kterého pere slunce. Navzdory slunečníku z ní teče pot, tváří se zoufale a nikdo si u ní nic nekupuje. Obklopují ji jen zaparkovaná auta, nikde žádná zeleň ani lavička. Místo pusté, které vidíme ve velkém celku pohledem šikmo shora. Vypadá to, že i brigádnice se brzy vypaří.

Zmrzlinářka si myslí: *Jak to, že si v tomhle vedru nikdo nepřijde pro zmrzlinu?!*

V čem je problém?

Rozpálené náměstí je v letních parnech téměř neslučitelné se životem.

Úkol č. 2

Proměna náměstí byla Hančin první projekt. Takový návrh určitě zvládneš taky! Dokresli fontánu, lavičky a stolek, stromy a květinové záhony, stojan na kola a pítka. Přidej i nějaký herní prvek nebo sochu.

Spodní výjev zabírá celou plochu – je na něm stejné náměstí, ale o pár let později. Hanka už je mladá architektka, která si tu teď sama kupuje zmrzlinu. Na náměstí je plno lidí, ale je třeba dokreslit prvky, o kterých se mluví nebo které chybí.

V centrální části pobíhají dvě malé, evidentně mokré děti. Tatínek opodál říká ženám na nenakreslené lavičce: *Voda je vždycky rozdovádí. / chybí fontána*

Na neviditelné lavičce sedí dvě starší ženy a s úsměvem pozorují děti. O kousek dál polehává mladá dívka a čte si, ale lavička nakreslená není. */chybí lavičky*

Dva staří muži sedí na židličkách a hrají šachy. */ chybí stolek na šachy*

Muž s úsměvem říká: *Dneska tě smetu ze šachovnice!*

Cyklistka se ohýbá k pítku. */ chybí pítka*

Cyklista vypadá, že dává kolo do stojanu, ale ten nakreslený není. */ chybí stojan na kola*

Cyklista říká: *Jen opřu kolo a jdu se taky napít.*

Stánek se zmrzlinou je ve stínu, protože ho stíní strom – je však třeba ho dokreslit. */ chybí stromy a záhony s květinami*

Mladý brigádník-zmrzlinář říká Hance, když jí podává zmrzlinu.

Brigádník: *Tady to žije – v tomhle vedru si každý rád dá zmrzku. A mně je tu ve stínu taky fajn.*

Hanka spíš pro sebe, když se dívá s uspokojením na ten cvrkot na náměstí: *Stačilo město trochu přizpůsobit lidem.*

Někdy si lidé vůbec nedokáží představit, že daný stav není neměnný, že třeba auta mohou být schována v podzemních parkovištích, aby uvolnila prostor zeleni, že se lidé do městského prostoru vrátí, když jim venku bude příjemně. Obyvatele měst nemůžeme zavřít v bytech, potřebují prostor, kde mohou odpočívat, potkávat se, hrát si.

Otázky k zamyšlení

- Co by podle tebe mělo být součástí každého příjemného náměstí?
- Jak by se dal zlepšit prostor kolem tvé školy?
- Proč někteří lidé raději tráví čas mimo město?

KOMIKSOVÝ TIP

V centru komiksového vyprávění bývají zpravidla jednající postavy. Prostředí však podobně jako ve filmu lze ukázat na velkém celku. U obrázku však lze setrvat, prohlížet si ho, vracet se k němu. To, co je v druhém plánu vlastního děje, si čtenáři komiksů často pořádně prohlédnou a uvědomí až při druhém čtení.

PRALESEM CESTY NEVEDOU

KOMIKS
A SVĚT PLNÝ
VÝZEV

1. Každý se může ztratit v lese. Dopiš zvuky, které Damir v noci slyší. Dokresli a vybarvi tvary, které v ranním šeru rozpoznává. Vidí zvířata? Přeludy? Nebo demony živené lidským strachem?

2. Kdo chlapce našel? Pohraničník, pašerák, nebo někdo z vesnice? Dokonči příběh.

CÍLOVÁ SKUPINA:

2. stupeň ZŠ a SŠ

TÉMA:

Migrace – situace migrantů v Bělověžském pralese

CÍLE:

Žáci pochopí zranitelnost migrantů, zamyslí se nad humanitárními a etickými aspekty migrace a rozvinou schopnost empatie i vlastní vyprávění.

ČASOVÝ ROZSAH:

45 minut

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI A PRŮŘEZOVÁ TÉMATA:

Člověk a společnost, Multikulturní výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Na podzim roku 2021 se stovky migrantů, především z Blízkého východu, ocitly uvězněné v Bělověžském pralese na hranici mezi Běloruskem a Polskem. Běloruský režim je sem organizovaně přivázel v rámci politického nátlaku na Evropskou unii. Migranti zůstali v těžko prostupném hraničním pásmu, bez možnosti postoupit dál nebo se vrátit zpět. Čelili nehostinnému počasí, nedostatku jídla, vody i zdravotní pomoci. Mnozí z nich uvízli v lesích týdny, někteří v extrémních podmínkách přišli o život. Humanitární organizace se snažily pomáhat, ale přístup k lidem byl omezen. Krize ukázala, jak zranitelní mohou být lidé na útěku, když se stanou pěšáky v politických hrách.

Úkol č. 1

Každý se může ztratit v lese. Dopiš zvuky, které Damir v noci slyší. Dokresli a vybarvi tvary, které v ranním šeru rozpoznává. Vidí zvířata? Přeludy? Nebo démony živěné lidským strachem?

Damir s doširoka otevřenýma očima vyděšeně zírá do tmy a myslí si: Zvukům lesa nerozumím.

Kolem tři prázdné bubliny na dopsání zvuků, které se z pralesa ozývají. Např.: *GRRR, VRAU, HŮŮŮ, HAÚÚÚ!*

Na dalším panelu recitativ vysvětluje: *Včera nás bylo víc. Konečně jsme se dostali na druhou stranu plotu.*

Skupina (snad syrských) uprchlíků včetně dětí sedí na mýtině mezi stromy, kolem mají tašky a batohy. Jsou všelijak nouzově oblečení. Působí vyčerpaně, ale není jim

moc vidět do tváří. Chlapec sedí stranou, jako by putoval sám. Mezi stromy je vidět plot, který ještě zdolává nějaký opozdilec. Ten volá: *Utečte! Pohraničníci!*

V dalším výjevu vykukuje Damir, jehož oči jsme viděli v prvním panelu a který byl nenápadně přítomen i mezi uprchlíky ve druhém panelu, a dívá se na močál. Svítá a objevují se všelijaké tvary, které stejně tak mohou být vývratem jako zvířetem. Chlapec si myslí: *Konečně se rozednívá.*

Tvary je třeba dobarvit a dokreslit. Flora a fauna by měla vycházet z Bělověžského pralesa. Náznakově jsou vidět: zubr, tarpan, los, vlk, rys, výr, bobr, volavka.

Úkol č. 2

Kdo chlapce našel? Pohraničník, pašerák nebo někdo z vesnice? Dokonči příběh.

K Damirovi, schoulenému u paty mohutného stromu, přichází muž s batohem a říká: Tady jsi!

Poslední panel je zcela prázdný a slouží k dotvoření podle scénáře, který si sami žáci vyberou. Například:

- **Nadějný konec – pomoc vesničana**
Muž z nedaleké vesnice si Damira všiml a přinesl mu teplé oblečení a jídlo.
 - Muž říká: *Neboj se, pomůžu ti. Najíš se, vyspíš a zavoláme pomoc.*
 - Damir si pomyslí: *Ještě nejsem ztracený.*
- **Napjatý konec – střet s pohraničníkem**
Pohraničník Damira najde, ale není jasné, zda mu pomůže, nebo ho vrátí zpět.
 - Pohraničník říká: *Vstávej, musíš s námi.*
 - Damir si pomyslí: *Kam mě chtějí odvést?*
- **Nejednoznačný konec – pašerák nabídne „pomoc“**
Muž je pašerák lidí, který slibuje pomoc za peníze nebo jinou protislužbu.
 - Pašerák říká: *Znám cestu dál, ale nebude to zadarmo.*
 - Damir si pomyslí: *Co mám dělat? Je to jediná šance...*

Otázky k zamyšlení

- Jak by ses cítil/a, kdybys musel/a přežít v lese v zimě bez domova a pomoci?
- Jaké vlastnosti nebo schopnosti by ti v takové situaci nejvíc pomohly přežít?
- Myslíš, že bys v Damirově situaci důvěřoval/a cizím lidem?

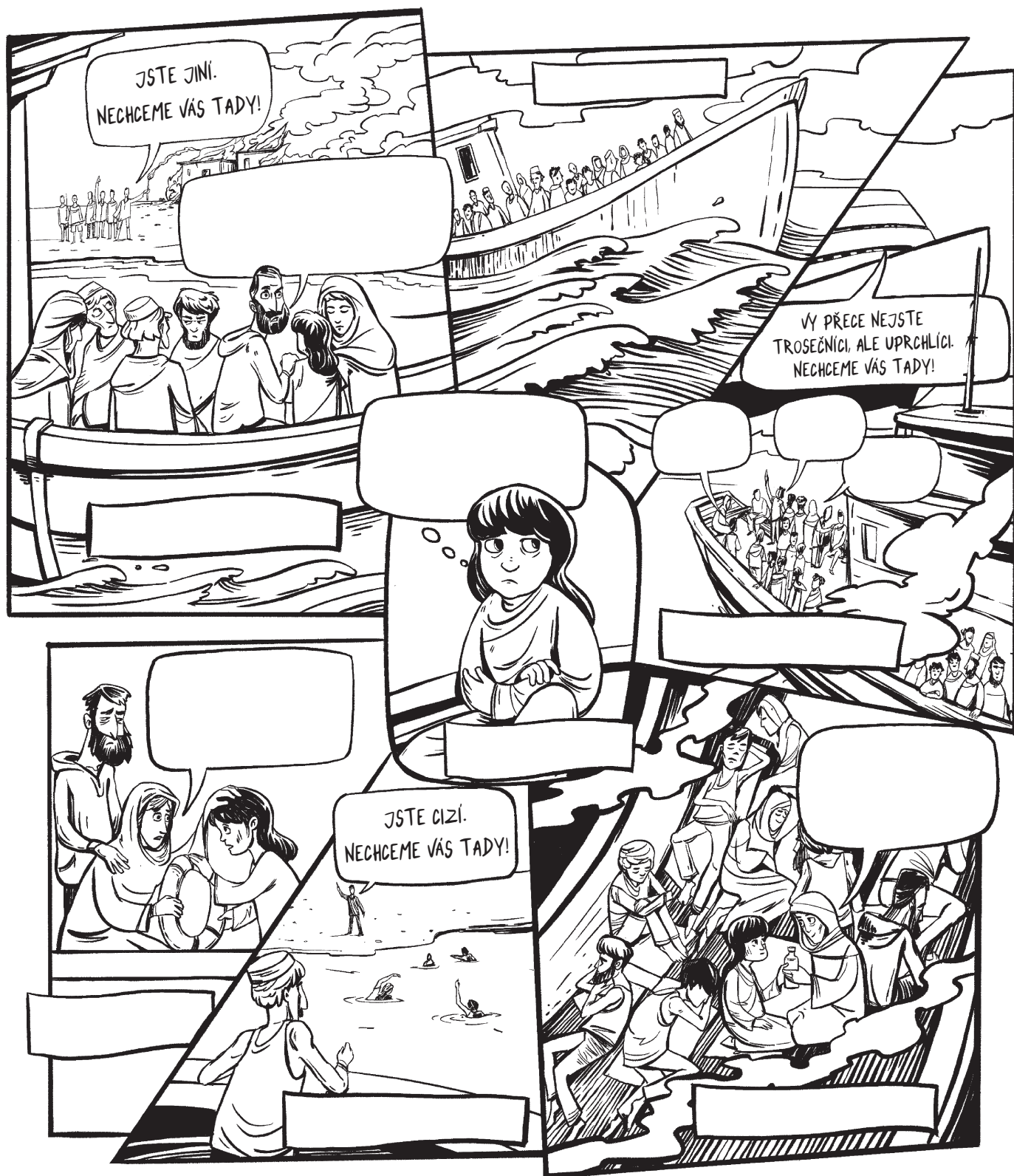
KOMIKSOVÝ TIP

Barevnost komiksu je důležitým vyjadřovacím prvem. Stejný výjev se může barvami zcela změnit z veselého na tajemný, z dobrodružného na hrůzostrašný. Často se jen na barvy specializuje výtvarník v tiráži označený jako kolorista.

NA MOŘI

KOMIKS
A SVĚT PLNÝ
VÝZEV

1. Vyber vhodná pojmenování pro jednotlivé scény: BOUŘE, NADĚJE, NÁVRAT, ODMÍTNUTÍ, SMÍŘENÍ, STRÁDÁNÍ, VYHNÁNÍ, ZÁCHRANA, ZOUFALSTVÍ. Nebo vymysli jiné přiléhavější názvy.

2. Aisha se moře bála. Dokud byla s rodiči, dal se strach překonat. Teď zůstala sama a v hlavě si přehrává události posledních týdnů. Doplň bubliny.

CÍLOVÁ SKUPINA:

2. stupeň ZŠ a SŠ

TÉMA:

Migrace – Rohingové a uprchlíci na moři

CÍLE:

Žáci se seznámí s osudy Rohingů, procvičí práci s komiksovou výstavbou a názvoslovím a rozvinou schopnost porozumět tématům migrace a lidských práv.

ČASOVÝ ROZSAH:

45 minut

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI A PRŮŘEZOVÁ TÉMATA:

Výchova k občanství, Multikulturní výchova,
Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Rohingové jsou etnická menšina převážně muslimského vyznání, která žila po staletí v Myanmaru (dříve Barmě). Tamní vláda jim dlouhodobě upírala občanství a základní práva. Po sérii násilných útoků a systematického pronásledování ze strany armády v roce 2017 uprchly stovky tisíc Rohingů přes hranici do sousedního Bangladéše. V přeplněných uprchlických táborech čelí nejistotě, chudobě a špatným životním podmínkám, zatímco hledají bezpečí a naději na důstojný život.

Úkol č. 1

Vyber vhodná pojmenování pro jednotlivé scény: *BOUŘE, NADĚJE, NÁVRAT, ODMÍTNUTÍ, SMÍŘENÍ, STRÁDÁNÍ, VYHNÁNÍ, ZÁCHRANA, ZOUFALSTVÍ. Nebo vymysli jiné, přiléhavější názvy.*

PANEL VLEVO NAHOŘE

Na břehu je v dálce vidět hořící vesnice, muž s puškou na břehu volá: *Jste jiní. Nechceme vás tady!*

Od břehu odráží chatrná loď plná Rohingů, uprchlíků do Bangladéše.

Prázdný rámeček na dopsání názvu: *VYHNÁNÍ.*

Otec se pevně dívá do dále na širé moře, drží a uklidňuje malou Aishu a něco říká.

Např.: *Dokud jsme spolu a živí, všechno zvládneme.*

PANEL NAHOŘE UPROSTŘED

Vlny se zvedají, loď je nakloněná, moře temné.

Prázdný rámeček na dopsání názvu: *BOUŘE.*

PANEL VPRAVO

Poškozovaná loď s uprchlíky se blíží k velké moderní lodi.

Uprchlíci něco volají. Např.: *Haló! Tady jsme! Pomoc!*

Z lodi se ozývá odpověď: *Vy přece nejste trosečníci, ale uprchlíci. Nechceme vás tady!*

Prázdný rámeček na dopsání názvu: *ZÁCHRANA* nebo *ODMÍTNUTÍ.*

PANEL VPRAVO DOLE

Pohled do lodi s uprchlíky, která se jen pohupuje na místě.

Všichni zmoženě polehávají. Matka dává Aishe napít a něco říká. Např.: *Napij se, holčičko.*

Prázdný rámeček na dopsání názvu: *STRÁDÁNÍ* nebo *ZOUFALSTVÍ.*

PANEL DOLE UPROSTŘED

Loď je konečně na dohled od břehu. Někteří z uprchlíků skáčou do vody a snaží se doplatvat ke břehu.

Ze břehu se od lidí, kteří jim hrozí, ozývá: *Jste cizí. Nechceme vás tady!*

Prázdný rámeček na dopsání názvu: *ODMÍTNUTÍ* nebo *NÁVRAT.*

PANEL VLEVO

Loď je znovu na moři, naklání se a potápí. Na palubě už je jen hrstka lidí. Dívka Aisha stojí, rodiče jí z posledních sil podávají záchranný kruh a něco říkají.

Např.: *Se záchranným kruhem je pořád šance, že se zachrániš.*

Prázdný rámeček na dopsání názvu: *NADĚJE* nebo *ZOUFALSTVÍ.*

Úkol č. 2

Aisha se moře bála. Dokud byla s rodiči, dal se strach překonat. Teď zůstala sama a v hlavě si přehrává události posledních týdnů. Doplň bubliny.

Uprostřed oválný panel, na kterém je dívka Aisha na nějakém nouzovém voru uprostřed moře. Nad hlavou má myšlenkovou bublinu k dopsání.

Prázdný rámeček na název: *SMÍŘENÍ* nebo *ODHODLÁNÍ.*

Aisha si myslí třeba: *Nesmím rodiče zklamat a vzdát to. Nebo: Jaký má náš život smysl?*

Otázky k zamyšlení

- Jaké pocity podle tebe Aisha zažívala na moři?
- Co by podle tebe mohli udělat lidé, kteří uprchlíky na moři potkají?
- Proč někteří lidé uprchlíkům pomáhají, a jiní ne?

KOMIKSOVÝ TIP

Panelování se v evropském a americkém komiksu zpravidla řeší návazností scén řazených v řádcích, které se čtou zleva doprava a po řádcích se postupuje odshora dolů. Panely však mohou být seskupené i jiným způsobem, pokud to vyprávění umožňuje. Zde kruh, ve kterém jsou scény uspořádány, evokuje bezvýchodnost situace, ve které se dívka ocitla, pustý oceán, hrozivý vír dějinných událostí, ve kterém jsou jednotlivci lapeni.

Komiks a svět plný výzev

Pracovní listy propojují komiksové vyjadřování s tématy globálního vzdělávání, klimatické změny, odpovědné spotřeby, humanitární pomoci a migrace.

Materiály jsou určeny pro práci se žáky základních a středních škol.

Každý list nabízí konkrétní zadání, které rozvíjí čtenářskou, sociální i občanskou gramotnost a podporuje tvořivost žáků.

Komiks zde není jen formou, ale i metodou: umožňuje dětem vnímat složitá témata přístupnou, hravou a zároveň citlivou cestou.

Součástí každého listu jsou metodické tipy, otázky k zamyšlení i krátké vhledy do komiksové tvorby.

Propojujeme kreativitu s kritickým myšlením a dáváme dětem nástroje, jak chápat svět a přetvářet jej k lepšímu.

Autorka **Klára Smolíková** je spisovatelka a komiksová scenáristka, která se věnuje podpoře komiksové gramotnosti a vede komiksové workshopy. Je autorkou publikace *Bohouš a Dáša mění svět: Jak vyžrát na komiks?!*, kterou Člověk v tísni vydal v roce 2017.

*Text metodiky a pracovních listů: Klára Smolíková
Výtvarné ztvárnění pracovních listů: Martin Hanschild
Grafická úprava: Dita Baboučková
Redakce: Petra Skalická, Zuzana Daubnerová
Jazyková korektura: Marie Tvrdoňová*

*Vzdělávací program Varianty
Člověk v tísni, o. p. s.
Praha 2025*

Metodika byla finančně podpořena z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.